

ГЕНДЕРНА ПРОБЛЕМАТИКА В ПРОСТОРІ СУЧАСНОГО МІСТА

*Бурда Інна Олександрівна, кандидат історичних наук, доцент,
доцент кафедри політичних наук і права
Київського національного університету будівництва і архітектури,
дипломований психолог*

ЗАПРОВАДЖЕННЯ В УКРАЇНІ СТАМБУЛЬСЬКОЇ КОНВЕНЦІЇ: НОВІ ПРАВИЛА ТА ШЛЯХИ ПОДОЛАННЯ СТИГМИ

Українське суспільство активно переймає європейські цінності, а також розбудовує та удосконалює те, що потребує змін та просвітницької роботи. І одним з питань, про яке варто сьогодні говорити, є питання домашнього насильства проти жінок.

В усьому світі відмічається те, що насилля має чоловіче обличчя. Так звана теорія токсичної маскулінності говорить про те, що це певна поведінка чоловіка, що описується як «чоловіча поведінка» (і цим часто виправдовується) веде до заподіяння шкоди. «Трикутник чоловічого насильства» не стосується лише жінок. Проявами токсичної маскулінності є прояви сили як над іншими чоловіками, так і над собою. Як наслідок, це може тягти за собою шкоду і самому кривднику, а саме – посилюються психологічні розлади, депресії, ускладнюється вихід зі стресових ситуацій, росте незадоволеність своїм тілом, людина може впадати в залежну поведінку (алкогольну, наркотичну, ігрову), відзначається низький рівень комунікації, потреба у владі, зростає поведінка переслідування.

Звичайно, жінки так само чинять насильство, але у меншій мірі над чоловіками. Більшість – це насилля над дітьми, над іншими жінками.

В преамбулі Стамбульської конвенції (Конвенція Ради Європи про запобігання насильства стосовно жінок і домашньому насильству та боротьба з цими явищами, Стамбул, 11.05.2011) зазначається, що насильство стосовно жінок є проявом історично нерівного співвідношення сил між жінками та чоловіками, яке призвело до домінування над жінками та дискримінації жінок чоловіками та до недопущення повноцінної емансипації жінок [1]. На сьогодні Стамбульську конвенцію підписали більшість європейських країн, а ратифікація впевнено триває.

Насильство має різні прояви – фізичне та психологічне (останнє є перманентним при будь-якому насильстві).

Стамбульська конвенція підводить під кримінальне право такі прояви насильства проти жінок в родині, як психологічне насильство, переслідування, фізичне насильство, сексуальне насильство, включаючи зґвалтування, що недвозначно покриває всі сексуальні активності з особою без її згоди, примусовий шлюб, жіноче обрізання, примусовий аборт, примусова стерилізація. Окремо під кримінальні санкції має потрапляти сексуальне домагання, а також злочини вчинені в ім'я так званої «честі». Слід наголосити на важливому факті – діти, які є свідками насилля в родині також тепер підпадають під категорію постраждалих [Там само].

Україна підписала Стамбульську конвенцію у 2011 р. і була однією з її розробників, але і досі не ратифікувала повністю, лише частково, що насправді є також рухом вперед. Наше суспільство мало багато дискусій і обговорень, що ще раз говорить про потребу посилення просвітницької роботи серед громадян.

Для того, щоб розуміти чому часто питання насилля не виходить за межі родини, варто сказати про жінок, які від нього потерпають. Ми справді маємо такий феномен, що жінки, які би мали голосно заявляти про насильство, мовчать. Це пов'язано з так званою вивченою безпорадністю, що добре описано в експериментах соціальної психології. Суть є такою, що часто жертви насилля не вірять в те, що можуть змінити своє життя, не мають на це сил та обирають залишатися поряд з кривдником.

Психолог Ленор Уолкер розробила так званий цикл насилля, в якому жінки перебувають довгі роки.

Першим дзвіночком, який варто почути жінкам в стосунках з насильником – це зростання напруги та невідповідність реакцій кривдника поведінці жінки. Далі йде вибух (прояв сили, критика, залякування). Такий стан обов'язково приводить до виснаження та спустошення. Але головним, що не дає жінці розірвати це коло - етап примирення [2]. Примирення – це коли кривдник говорить, що все буде добре, він просить пробачення, дарує подарунки та поводить себе «ідеально» в уявленні жінки. Варто знати, що допомога може бути лише на стадії наростання напруги та виснаження, спустошення. Під час вибуху та примирення жінки часто або не звертаються за допомогою (через страх) або не хочуть її приймати (в надії, що все зміниться).

Вивчена безпорадність та посилення циклу насилля роблять жінок такими, які не бачать виходу та часто не звертаються за допомогою. А акти примирення можуть взагалі утвердити жінку в думці, що допомога

їй не потрібна. З часом, пара буде все швидше та частіше рухатись по колу насильства, а примирення взагалі випаде.

Профілактичними заходами, у першу чергу, є пояснення що таке насильство та як його розпізнати на ранніх стадіях. Запобігти цьому можна знаючи свої права, а також ймовірною такою точкою буде відчуття, що ти можеш це зупинити і зупиняєш. Це може ввести насильника в стрес, але він не отримає підкріплення, що жінка робить те, що він хоче. Якщо ж жінка справді піддалася насиллю, то важливо або перевести її в безпечне місце, або ізолювати від кривдника.

Безпечне місце часто забезпечується громадськими організаціями. Тепер це є на законодавчому рівні, а саме вимога не наближатися за розпорядженням суду.

Також для профілактики ми можемо говорити про портрет кривдника дівчатам, які будують стосунки і можуть скористатися цією інформацією до заподіянням їм шкоди. Портрети кривдників вивчалися Емерсон Добаш та Рассел Добаш.

Насилля в родині травмує не лише жінку і дітей. Чоловіки, які вчиняють насильство, так само потребують психологічної допомоги, що примусово закріплено у інших державах на законодавчому рівні. Звичайно, в Україні ми поки що такого не маємо, а свідомо пройти психотерапію наважуються не багато чоловіків. І навіть ті з них, які б хотіли це зробити, не роблять цього через ряд причини (не хочуть розголосу, не знають куди звертатися, зневірені, брак коштів).

Сім'я – це основа будь-якої держави. Тому для українського суспільства варто активно долучатися до цієї теми, не мовчати, а спробувати розібратися та не бути байдужими. Зупиняючи насилля, ми зупиняємо часто смерть, самогубство, розвиток психічних розладів у жінок та дітей, залежність та деструктивну поведінку у чоловіків, а це сприяє оздоровленню суспільства загалом.

Список використаних джерел та літератури:

1. Конвенція Ради Європи про запобігання насильству стосовно жінок і домашньому насильству та боротьбу з цими явищами та пояснювальна доповідь. Стамбул (Туреччина), 11.V.2011 [Електронний ресурс]. URL: <https://rm.coe.int/1680093d9e> (дата звернення: 01.11.2019).

2. За матеріалами семінару Марти Чумало «Гендерно зумовлене насильство: все що ви хотіли спитати», 16.03.2019.